

سناریوهای محتمل

سه سناریو برای افزایش سهم ایران از بازار ترانزیت هوایی مطرح است که در سناریوی اول جابه‌جایی ۶٫۵ میلیون مسافر بین‌المللی در سال، در سناریوی دوم جابه‌جایی ۱۹٫۵ میلیون مسافر هوایی در سال و در سناریوی سوم جابه‌جایی سالانه ۳۲٫۵ میلیون مسافر هوایی در سال (۲۵ درصد از حجم بازار فعلی) مورد هدف قرار می‌گیرد. گفتنی است که سناریوی اول ۳٫۲ میلیارد دلار، سناریوی دوم ۷٫۵ میلیارد دلار و سناریوی سوم می‌تواند ۱۰٫۵ میلیارد دلار درآمد ارزی برای کشور به ارمغان بیاورد؛ این در حالی است که هم‌اکنون میزان ترانزیت مسافر هوایی برای ایران از ۷۱ هزار نفر در سال تجاوز نمی‌کند. همچنین دستیابی به افق‌های ارائه شده می‌تواند در ایجاد سالانه ۱۰۰ هزار شغل به صورت میانگین در کشور مؤثر باشد.

ترانزیت انرژی

ترانزیت انرژی از خاک ایران نیز مقوله دیگری است که می‌تواند عواید اقتصادی و امنیتی فراوانی را برای کشور به ارمغان بیاورد و نقش استراتژیک ایران در منطقه غرب آسیا را پررنگ‌تر کند. عمده انرژی قابل مبادله از طریق ایران، ظرفیت عملیاتی شدن در مسیر شمال - جنوب دارد. واسطه‌گری مبادله انرژی به سه شیوه عمده حمل مستقیم (ترانزیت)، سوآپ یا مبادله و خرید و فروش صورت می‌گیرد و مزیت اصلی ایران در حوزه نفت، در زمینه خرید و فروش است. سود قابل پیش‌بینی از سوآپ هر متر مکعب گاز توسط ایران در حدود ۱۰ سنت در هر دلار پیش‌بینی می‌شود. در حال حاضر و با توجه به ظرفیت‌های ژئوپولیتیک موجود، نظیر تمایل دولت روسیه برای حضور پایدار در بازار نفت هند و نیز تمایل هند به بهره‌مندی از نفت ارزان روسیه، سوآپ نفت روسیه به هند فرصت ترانزیتی ارزنده‌ای برای ایران است. مقاصد صادرات نفت خام روسیه عمدتاً کشورهای اروپایی و همچنین کشورهای آسیای شرقی است و سهم کشورهای جنوب و جنوب شرق آسیا نظیر هند در سبب صادرات نفت خام روسیه بسیار ناچیز است. بر اساس گزارش EIA در سال ۲۰۲۰ سهم کشورهای آسیایی به غیر از چین، کره جنوبی و ژاپن از صادرات نفت خام روسیه کمتر از ۱۵۰ هزار بشکه در روز است؛ این در حالی است که روسیه به حضور در سبب تأمین‌کنندگان انرژی هند علاقه‌مند است؛ لذا ایران این موقعیت ویژه را دارد که با راه‌اندازی سوآپ (معاوضه) نفت خام روسیه از طریق دریای خزر، راه دسترسی روسیه به بازارهای جنوب و جنوب شرق آسیا را فراهم کند.

در زمینه گاز نیز فعال‌تر کردن مدل خرید و فروش، عواید ارزنده‌ای برای ایران دارد. در حال حاضر ایران گاز را به قیمت ۱۵ سنت به ازای هر مترمکعب از ترکمنستان می‌خرد و هر مترمکعب آن را ۲۰ سنت به عراق و ترکیه می‌فروشد. در نتیجه به‌ازای واسطه‌گری گاز به شیوه خرید - فروش، تا سقف ۵ سنت عایدی ایران خواهد بود که بیشتر از مدل سوآپ است. در میان مدت، ظرفیت دریافت گاز از روسیه می‌تواند به ۵۵ میلیون مترمکعب در روز برسد. این ظرفیت با انتقال گاز خریداری شده روسیه از ترکمنستان به خط لوله کردکور - کردبچه و اتصال خط لوله میان دولت آباد و ماری در خاک ترکمنستان و همچنین اتصال خط دولت آباد - سرخس به ظرفیت ۳۳ میلیون مترمکعب در روز به شاخه شرقی خط لوله آسیای میانه میسر خواهد شد. همچنین ایران با دریافت (خرید) این حجم از گاز از روسیه و انتقال آن به کشورهای پاکستان و عراق با اختلاف قیمت ۵ سنت می‌تواند سالانه بالغ بر یک میلیارد دلار درآمد داشته باشد. مذاکرات انتقال گاز روسیه هم‌اکنون در جریان بوده و در سفر اخیر وزیر نفت به این کشور به شدت مورد استقبال طرف روس و تفاهم دو کشور قرار گرفته است؛ روسیه با توجه به محدودیت‌هایی که در پی جنگ اوکراین